

65. A Magyar Autonóm Tartomány pártbizottságának Márton Áron gyulafehérvári katolikus püspök elleni röpirata. (Részlet.) Marosvásárhely, 1957 tavasza.

Eltársak,

[...] ¹ A népi demokratikus állam biztosítja az ország valamennyi vallásfelekezetének szabad működését, a vallást minden állampolgár lelkiismereti kérdésének tekinti. Az alkotmány 84. szakasza leszögezi: „A lelkiismereti szabadság a Román Népköztársaság minden állampolgára számára biztosítva van. A vallásfelekezetek szabadon szervezkedhetnek és működhetnek. A vallás szabad gyakorlása a Román Népköztársaság minden állampolgára számára biztosítva van.”

A vallásfelekezetek támogatják a béke megvédésének mozgalmát és fellépnek az agresszív imperialista körök próbálkozásai ellen, akik a népek között új háborút akarnak kirobbantani. A vallásfelekezetek részt vesznek az egész nép erőfeszítéseiben a haza megszilárdításáért és felvirágoztatásáért.

Különbféle felekezetek papjai, kiváló főpapok lelkesen vettek részt a Béke Világtanács felhívásainak aláírására indított mozgalmakban s arra buzdítják a híveket, hogy egyesítsék erejüket a népek békés együttélésének állandósítására. A római katolikus egyház számos papja is csatlakozott ezekhez az akciókhoz, részt vettek békegyűléseken és aláírták az atomfegyverek betiltását követelő felhívást. Számos papot a békeharc területén kifejtett tevékenységéért kitüntettek a Román Népköztársaság különféle érdemreivel és érdemrendjeivel, néptanácsi képviselőkké választották őket, sőt egyeseket beválasztottak a Nagy Nemzetgyűlésbe. [...] ²

Míg az ország különféle felekezetű papságának többsége részt vesz a nép oldalán az építőmunkában, a béke fenntartásáért és megszilárdításáért folyó harcban, néhány pap és főpap, saját egyházuk érdekeivel ellentétben, népellenes tevékenységet fejt ki. Ezek közé tartozik Márton Áron gyulafehérvári római katolikus püspök.

A nép érdekeit és a népi államot aláaknázó tevékenységéért a népi igazságszolgáltatás 1949-ben 25 évi nehéz börtönre ítélte Márton Áron püspököt. ³

A Román Népköztársaság kormánya, hogy lehetőséget adjon Márton Áron püspöknek az évek során elkövetett népellenes tettei helyrehozására, 1954-ben jóváhagyta büntetése letöltésének felfüggesztését s visszahelyezte őt minden állampolgári jogába, lehetővé téve, hogy püspöki teendőit továbbra is ellássa. ⁴ Rendszerünk ezt a kegyelmet akkor gyakorolta, amikor az állam megerősítésének jegyében a római katolikus egyháznak egyre több papja kapcsolódott be a békéért és a háborús uszítók elleni harcba. Ezek a papok bizalommal támogatták a kormány részéről megnyilvánuló kegyelemben részesítést.

Márton Áron püspök megfogadta, hogy megértést tanúsít a nép erőfeszítései iránt és tartózkodni fog a dolgozók érdekeivel ellentétes mindenféle tevékenységtől.

Ezek voltak szabadlábba helyezésekor Márton Áron ígéretei, azonban a cselekedetek, amelyek közvetlenül tevékenységének újrakezdése után következtek, azt mutatják, hogy nemcsak ígéreteit nem tartotta be, hanem tovább folytatta ellenséges tevékenységét az állami és társadalmi renddel szemben.

1 A röpirat bekezdésében a „népi demokratikus rendszerben” élő nemzetiségi dolgozók „napfényes jövőjéről” van szó.

2 A kihagyott részben az államnak az egyházakat támogató intézkedéseit ismertetik.

3 A hadbírószáki tárgyalás csak 1951-ben volt. Lásd a 48. sz. dokumentumot.

4 A Nagy Nemzetgyűlés 1955. január 3-án függesztette fel a püspök büntetését, akit február 2-án helyeztek szabadlábba.

Első önkényes, alávaló intézkedése az volt, hogy leváltotta a népi demokratikus állam iránt hűséges főpapokat és papokat, akiknek felelős beosztásuk volt az egyházmegye vezetésében és gyulafehérvári teológián, azokat a papokat, akik a római katolikus egyház normális működésének a gondjától vezetve, támogatták a kormányt a püspök szabadlábba helyezésében. [...]⁵

1955 nyarán sorban magához hívatta és megbüntette mindazokat a papokat, akik kitűntek a békemozgalomban. Arra használta fel egyházvezetői jogát, hogy csapást mérjen maguknak a híveknek legdrágább törekvéseire. [...]⁶

Márton Áron intézkedései azt bizonyítják, hogy megalázta és megfélemlítette azokat a papokat, akik a széles néptömegek béketörekvései iránt megértést tanúsítottak és felbátorítottak azokat az elemeket, akik ellenségesen viselkednek rendszerünkkel, a béke ügyével szemben. Ezek az intézkedések mélyen sértették maguknak a békéért harcoló híveknek az érzelmeit. [...]⁷

Országunk többi vallásfelekezeteinek vezetői, mint Justinián ortodox pátriárka, Vásárhelyi János református püspök, Kiss Elek unitárius püspök, Müller Ferenc német lutheránus püspök és mások részt vesznek az országos békevédelmi tanács akcióiban.

Számos országban, római katolikus papok és főpapok, más vallásfelekezetek képviselőivel együtt, bekapcsolódnak az atomfegyverek betiltásáért küzdő mozgalomba, felemelik szavukat a lefegyverzésért, az agresszív imperialista köröknek egy minden eddiginél pusztítóbb világháború kirobbantására irányuló eszeveszett tervei ellen. [...]⁸

Ma Márton Áron a népi hatalommal szembeni ellenállásra biztat. Szerinte meg kell áldani az agresszív imperialista körök fegyvereit, s ugyanakkor alá kell ásni a népi rendszert, melynek a zászlajára az van írva, hogy béke, amely a népek közötti együttműködésért, a román nép és az együtt élő nemzetiségek testvéri barátságáért harcol. [...]⁹

Jellemző Márton Áron magatartására, hogy nem vette figyelembe államunk jelentős személyiségeinek egyetlen figyelmeztetését sem. Maga a Nagy Nemzetgyűlés Elnöki Tanácsának elnöke, Dr. Groza Petre [sic!] számos ízben személyesen beszélgetett vele, megpróbálva megértetni, hogy tetteivel egyháza érdekeinek is csak árthat. Márton Áron püspök minden egyes alkalommal megfogadta, hogy beilleszkedik a törvények szabta keretbe, hogy tiszteletben fogja tartani az egyházfőhöz illő viselkedési szabályokat. De Márton Áron újra meg újra megszegte ígéreteit.

Egy teljesen kollektivizált székely községben tartott prédikációjában kijelentette: „Hiába gyűjtöttétek a vagyont. A mai események megmutatták, hogy minden elveszett, hiábavaló volt”.

Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy Márton Áron püspök ellenzi a dolgozók anyagi életszínvonalának emelését. Azt jelenti, hogy ellenzi egy bőségesebb élet biztosítását azok számára, akik

5 A kihagyott részben a kollaboráns Adorján Pál kanonok, Pap József teológiai rektor és Kőpeczi János teológiai tanulmányi igazgató ellen meghozott intézkedésekről van szó.

6 A kihagyott részben a „béke szent ügyéről” van szó.

7 Kihagytuk azt a részt, melyben a püspöknek a „papi békemozgalomban” kompromittálódott Bertalan Balázs gyergyószentmiklósi, Újlaki János sepsiszentgyörgyi, Mosonszki Henrik karcfalvi és Kajtsa Ferenc marosvásárhelyi plébánosok, valamint Fodor Gergely csíkszeredai és Ágota Endre marosvásárhelyi esperesek ellen meghozott retorzióit ismertetik.

8 A kihagyott részben szembe állítják Márton Áront a magyarországi klérussal, amely az „ellenforradalom” leverése után csatlakozott az országos „békebizottság” mozgalomához, míg a püspöknek „az az álláspontja, hogy a papokat távol tartsa a nép béketörekvéseitől, s a szöveget és püspöki minőségét a népi demokratikus rendszer ellen használja fel...”

9 A kihagyott részben a magyarok és románok évszázados közös küzdelmeire térnek ki, és a kommunista párt két világháború közti harcáról van szó.

évszázadok során homlokuk verejtékével dolgoztak mások javára, anélkül, hogy munkájuk gyümölcsét élvezhették volna. [...] ¹⁰

Nem csoda, ha számos hívő felháborodását fejezte ki Márton Áron népellenes akcióival szemben, amelyek semmibe vették magának a római katolikus egyháznak az érdekeit is.

A Román Népköztársaság törvényei demokratikus szabadságjogokat biztosítanak az ország minden állampolgárának, ugyanakkor azonban megvédik a nép érdekeit, rendszerünk nagyszerű megvalósításait. Bárki is visszaél a demokratikus szabadságjogokkal és megkísérli, hogy ártson a népnek, a nép megvalósításainak, le kell hogy vonja tetteinek következményeit.

Márton Áron püspök felelőtlen cselekedetei, amelyek túlléptek minden határt, arra késztették az államhatóságokat, hogy a gyulafehérvári püspöki palota és a székesegyház területén kötelező lakhelyet állapítsanak meg számára, meghagyva ugyanakkor azt a jogát, hogy továbbra is ellássa püspöki teendőit.

Az államhatóságoknak ez az engedékeny intézkedése egyben határozott figyelmeztetés arra nézve, hogy államunk nem tűr el sem most, sem a jövőben semmiféle ellenséges cselekedetet, a nép és a rendszer érdekeivel szemben, bárki is kövesse el azokat. [...] ¹¹

Levél a Magyar Autonóm Tartomány összes pártszervezeteihez Márton Áron római katolikus püspök népellenes tevékenységével kapcsolatban. Marosvásárhely, 1957. 5-28. o.

10 Kihagytuk azt a részt, melyben a székelyföldi kollektivizálás „sikereit”, a Magyar Autonóm Tartomány gazdasági és kulturális fejlődését taglalják, valamint azt, hogy az alkotmány teljes vallásszabadságot biztosít mindenki számára.

11 Az utolsó oldalakon ismét csak azt bizonygatják, hogy a „népi állam” biztosítja a teljes vallásszabadságot, ám a pártszervek egyik fontos feladata, hogy a párttagok és az egyszerű dolgozók soraiban „türelmes nevelőmunkát”, vagyis ateista propagandát folytassanak.